

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarchie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măceșarilor 47
Correspondențele sînt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măceșarilor Nr. 47.
Epistole nefrancate se refușă. — Articuli nepublicași nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 16 cr. rîndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Sibiu 7 Martie.

Trebuie că șovinistii, cari de altmintea se cred omnipotenți, s'au spăriat grozav de umbra omnipotenții lor. Ei vădînd numai nisce într'uniri de alegători români legale, sub ochii autorităților legale administrative, și în liniscea, carea demostrează maturitatea politică a poporului nostru, și fac o larmă, de pară că s'a crotopit Ungaria întreagă.

Noi așa judecăm, și nu credem a greși, că liniscea și maturitatea poporului nostru a impus șovinistilor, încât i-a băgat în grigi. Ei, se vede, că ar fi fost cu mult mai satisfăcuți, dacă a lunările române ar fi fost șgomotoase, tulburate, ca să găsească, în reaua și antipatriotică lor voință, argumente plausibile pentru a ne denuncia de adversari ai statului.

Această dorință malițioasă nu li s'a împlinit. *Obstupefacti*, la început n'au avut în cătrău, au trebuit să recunoască liniscea în care au decurs într'unirile. Recunoștinței acestei i s'a dat expresiune în diarele lor maghiare și maghiarone, mari și mici. Numai la vre-o câte-va zile se reculeg unii din obstupefacțiunea lor și încep a injura asupra românilor și a striga după procurori și temnițe, pentru a regula pe poporul cel și așa blând al românilor.

Mai întăiu „Egyetértés”, după aceasta „Pesti Napló”, ca să tăcem de mititeii „uriasi” din Cluj, sînt frunțașele diarelor, cari se disting în manifestarea îngrigirii de atitudinea românilor. Cu deosebire cel din urmă, dacă ar și pute precum voesce, ar umple temnițele cu români, cari au luat parte la într'unirile privitoare la proiectul pentru scoalele secundare, și când ar fi cu puțință, cu toți români.

Acesta e un obicei vechiu. În 1849, după ce Transilvania, afară de Alba-Iulia și munții apuseni, se afla în mâinile kosuthianilor, temnițele gemeau de români și mai în toate zilele se pușcau câte doi, trei. Norocul cu Bem, cu generalul. Acesta întorcînduse din Ungaria și vădînd ce treburi „patriotice” se fac, a bătut în palme și a exclamat: „Pentru Ddun! așa umblați voi să câștigați simpatiile?”

Ei bine, ca să ne întorcem de unde am început, care este „crima”, care este „pericolul” pentru care șovinismul țipă ca din gura șerpului?

S'au într'unit alegătorii români să protesteze în contra unui proiect de lege, care este încă în desbatere și pe care l'combat și în casa deputaților din deputații independenți cu argumentele cele mai puternice.

Și unii și alții sînt pe teren legal, pentru că, dacă deputatul este chemat să și dea sfatul asupra unui proiect pus pe tapet, alegătorii sînt în drept a se într'unii și a și da ei părerea lor *quasi* a și da concursul moral celor ce luptă și au să lupte în parlament.

De altă parte într'unirile alegătorilor nu s'au făcut fără scirea organelor politice. Resoluțiunile, cari s'au votat, s'au votat în prezența organelor politice. Totul a decurs, pe cât sîntem noi informați și cum am dis, precum au fost informați și înșiși șovinistii, în ordine și în liniscea.

N'am aușit noi, n'am cetit nicăiri, că într'unirile ar fi dat privilegiu la intervenirea gendarmeriei, nicăiri capete sparte, cum se întempla la într'unirile conlocuitorilor maghiari, când își aleg deputați în parlament.

Ce să facă dar procurorii? ce să cerceteze? cu ce să acuse pe cetățenii, cari au exercitat dreptul lor cu scirea și sub ochii autorităților chemate de a priveghia asupra ordinii și observării legilor?

Se vor încumeta șovinistii a forța lucrurile și a nepăciui spiritele din firea lor liniștite? Atunci se fac călcători de lege și dovedesc că sînt element de disordine, element, care nu voesce pacea decât cu perfecta stêrpire a cetățenilor, cari nu sînt de aceeași gîntă cu ei.

Un astfel de element ar trebui toți patrioții cei adevărați, în interesul totalității statului și monarchiei, să l'înfrîneze, sau, dacă nu este de înfrînat, să l'substitue în conducere cu elementele, cari sînt pentru buna înțelegere a tuturor locuitorilor din patrie. Pentru că noi încă tot mai presupunem, că între înșiși maghiarii se vor afla încă oameni, cari se nu fie atacați până în meduva de rugina șovinismului și cari să aibă convingerea că patria poate fi fericită așa cum și-au închipuit-o primul rege, Stefan, și nu cum și-o închipuesc șovinisti ca Kosuth, Tisza și alții.

Dela Abrud

am primit Duminecă seara următoarea

Telegramă.

Numeroasa adunare din Munții apuseni, în unanimitate a protestat în contra proiectului pentru scoalele medii și cu însuflețire a aderat la conclusele conferenței din Sibiu, lăudînd conduita presei române.

Revista politică.

Sibiu, în 7 Martie.

În casa deputaților Ungariei dep. A. Roman, vorbind în contra proiectului a numărat vătămările legii de naționalități, apăsarea românilor încuindulise și instrăinînduli-se scoalele; a protestat în contra afirmațiunii lui Tisza că Români numai sub conducerea săsească ar fi periculoși. Sasii și Români se luptă împreună în contra apăsării comune. Roman a dis că propunerea lui Grünwald: a maghiarisa inteligența e un mijloc pentru năucirea maselor. Dep. Steinkaker a asemănat politica de maghiarizare cu promisiunile maghiare de mai înainte. Se votează (în 4/16 Martie) încheierea desbaterei generale. În sfârșit Tisza polemizează cu Polit și cu sasii, dîcînd, că n'au să se plîngă de apăsare.

Sâmbătă s'au încheat desbaterea generală asupra proiectului de lege despre scoalele secundare și cu majoritate mare proiectul s'a primit de basă la desbaterea specială, care va urma după pascile, apusene. Pentru, a votat partida guvernului și partea cea mai mare din opozițiunea unită; în contra, toți deputații săsesci, deputați sârbi și români, precum și partea cea mai mare din stînga extremă.

Dela Viena se telegrafează, că alaltă eri în cercurile și prediurile Vienei s'au răspîdit broșuri cu tendențe revoluționare socialiste. Un sodal mésar fu arestat.

Protocolul ședinței dintăiu al conferenței din Londra este de cuprinsul următor:

„Lord Granville exprimă speranța că România, îndreptătită egal cu celelalte puteri, va fi admisă la conferență. Cu atât ar fi de dorit a i se pregăti României primirea aceasta, cu cât ea are reprezentant în comisiunea dunnăreană europeană și este propus, ca să aibă unul și în comisiunea mică. Conte Munster crede că trebuie să se opună admiterii egal îndreptățite a României. Plenipotențiatul Germaniei recunoaște bucuros interesul cel mare ce-l are România la deslegarea cestiunei pendente a conferenței, cu toate acestea, ar fi de părere să se păstreze conferenței caracterul său european, abținîndu-se dela admiterea României pe picior egal cu puterile. Dacă pe lângă susținerea principiului de unanimitate, va căpăta și România vot, se va crea o situațiune, care n'ar fi nici decăt de dorit, o situațiune, care ar pune la dispozițiunea voinței României conferența, împedîndu-o în lucrările sale prin votul său. România așa dară nu se poate admite decăt numai ca invitată, ear nu ca membru al conferenței. Toți plenipotențiarii ceilalți declară, unul după altul, că consimt cu propunerea contelui Munster cu adausul, că ar fi dorit, să poată consimți cu părerea lordului Granville.

Corpurile legiuitoare a le României sînt disolvate. În ședința senatului din 3 Martie min. presid. Brătianu răspundînd la interpelețiunea gen. Manu în privința rezultatului conferenței din Londra, repeșce declarațiunea dată în cameră cu o și mai înainte, că România nu poate recunoaște obligătoare hotărîrile conferenței. Senatul votează unanim încredere guvernului Gen. Florescu dîce,

când va veni oara cea critică, toate partidele se vor contopi în una partidă națională.

Proiectul pentru scoalele medii în parlamentul Ungariei.

(Urmare. *)

După părerea mea proiectul amenință acest drept și această libertate. Amenință dreptul mediat prin aceea, că în întreg proiectul de lege, care de altmintea are de scop regularea învățămîntului în scoalele medii, nu se face amintire despre el, și imediat prin aceea, căci la toate institutele atârătoare dela stat prescrie ca limbă de propunere exclusiv pe cea maghiară. Amenință și libertatea, căci prescrie, că toate scoalele medii, fie acelea susținute de jurisdicțiuni, de comune, de societăți, sau singuratici în ce privesc limba de propunere să se organizeze după prescrișele, emanate pentru scoalele, cari depind dela stat.

Cu câtă rêvnă se intenționează sistarea acestui drept și a libertății, se vede mai apriat din două puncte a le proiectului, și adică unde se dîce că și în scoalele susținute de biserică în clasa a 7 și 8 limba și literatura maghiară să se propună în limba ungurească, asemenea e a se depune din citatele obiecte și esamenul de maturitate, nu numai în limba maghiară și mai departe din acela, unde se dîce că esamenele de profesură după 10 ani de zile să se depună numai în limba maghiară. În acest interval ministrul poate — însă deobligat nu e — permite în mod excepțional, ca esamenele să se depună și în altă limbă. Întreb acum On. casă, și vor pute însuși studenții unul sau două ramuri de știință în două limbi, ca să poată depune esamenul de profesură în ambele limbi? O poate cineva susține aceasta? Și dacă nu, ce e mai natural decăt că bietul student va studia în limba, în care e silit a depune esamenul? Și acuma acest profesor va pute el oare propune cu succes această specialitate de știință, la vre-un institut, unde limba de propunere nu este cea maghiară? Domnul ministru neagă că prin aceasta se împedecă cercetarea școalelor nemaghiare și se face imposibilă cultivarea în limba maternă. Exemplul adus dovedesce însă că lucrul așa se va întempla, așa trebuie să se întemple. Și e lucru natural că cine nu voesce să și neglige limba maternă, va protesta în contra acestor dispozițiuni. Tocmai din această cauză e tare nebasată afirmațiunea că d. e. sasii nu voesc preste tot să propună și să învețe ungureșce. Ei o propun și o învață cu mult succes, numai nu voesc să o facă în măsură așa de mare, ca prin ea să și uite a lor cea maternă.

On casă! Nu-mi pot termina vorbirea fără a reflecta la cele ce se dîce la finea votului minorității, despre aserțiunile cu privire la patriotismul școalelor confesionale, cu caracter național, cari nu merită nici o încredere. Votul minorității nu spune espres, cari scoale se înțeleg aici însă motivarea votului separat de eri, și mai cu seamă vorbirea dlui ministru de culte nu mai lasă nici o îndoială; că aici sînt de a se înțeleg scoalele săsesci, sau ca să mă exprim și mai corect, institutele susținute de biserică evangelică din Transilvania. Asupra modului de exprimare o resping însă cu indignațiune, și mă restring la înșirarea unor fapte pozitive. Dl ministru de culte în părerea sa privitoare la starea acestor institute se abate foarte tare dela părerea fostului ministru de culte Br. Eötvös, fără a spune pentru ce, cu toate că iubirea de adevăr a lui Eötvös stă la noi la toți în deosebită memorie.

Este o faptă, ce nu se poate disputa, că asupra nematurității elevilor eșiți din scoalele bisericești evangelică de confesiunea augs. din Transilvania nu ne au venit plânsori dela universitățile streine, și anume nici din Germania, nici din Elveția.

A treia faptă în fine este, că domnul ministru nu ne-a documentat, că scoalele mai înalte din patrie s'ar fi plâns mai adeseori asupra nematurității elevilor eșiți ca maturi din scoalele săsesci, ca și

*) Veți Nr 26.

asupra celor eșiți din scoalele de sub conducerea Dsale.

Ce se atinge de rezoluțiunea unei adunări de cetățeni ai unui stat străin, despre care s'a vorbit din partea raportorului votului minorității, a domnului ministru, — și dacă mi aduc bine aminte — și din partea unui al treilea vorbitor, și care este pusă la ordinea zilei, declar, că mi-ar fi părut mult mai bine, dacă acest lucru nu s'ar fi amintit aici; în dezvoltarea lui mai departe nu voi intra, căci nu o află de lipsă pentru pertractarea din cestiune, și pentru că eu n'am cunoscută imediată nici despre motivul acestei adunări, nici despre decursul și scopul ei. Mă voi restringe numai la unele observări și la aceste mă îndreptătesc ceea ce am cetit în unele ziare din țeară și străinătate. Deși ne atinge foarte plăcut enunțațiunea amicală și binevoitoare celebrilor cetățeni din un puternic stat, care stă cu noi în legătură de amicitie, totuși tare se înșală, cei ce afirmă, că aceasta enunțațiune a fost pusă la cale numai de sasii din Transilvania, și numai în folosul lor. După părerea mea, aceasta enunțațiune, care bine trebuie considerată, este eșită din mijlocul respectivului cerc în folosul unui interes, a cărui apărare în ori ce cas și cu ori ce preț a ridicat d. e. vađa Engliterei la treapta, de unde privește astăzi preste tot pământul.

Asemenea se înșală și cei ce cred, că această enunțațiune este mai puțin întemeiată, decât carea s'a făcut și în continuu se face în Ungaria în interesul și spre scopul material al maghiarilor locuitori în alte state, enunțațiune făcută nu numai în interesul acelora, ci mai mult în interesul națiunii maghiare.

Drept aceea cred, că domniile colegi nu se vor lăsa să fie influențați prin argumentațiuni, al căror scop este să scoată proiectul chiar și prin sbuciumarea pasiunilor naționale.

Din cele șise urmează natural, că eu nu primesc proiectul de lege dela ordinea zilei ca basă la debateră. Nu mă pot alătura nici la votul minorității, căci el ar înnoi numai greutățile de până acuma, deși consimțesc în multe privințe cu cele cuprinse în el. Mi permit deci a propune în numele meu și al celor de o părere cu mine următoarea rezoluțiune, ca On. casă să nu primească în general proiectul de lege.

Rezoluțiunea este următoarea:

Considerând că întrebările referitoare la instrucțiunea din scoalele medii, în special întrebarea despre organizațiune sunt, chiar după cuvintele proprii a motivării ministeriale, încă neclarificate, așa încât legislativa să aici pas de pas de greutăți;

Considerând, că în Ungaria scoalele medii pe basa unei dezvoltări istorice de sute de ani se bazează în parte precumpănitoare pe temelii confesionale, ear dreptul de dispozițiune al confesiunilor recepte e garantat prin legi cardinale, cari formează părți întregitoare pentru constituțiunea Ungariei, a. c. prin art. d. lege XXVI: 1791 și prin art. d. l. trans. LIII, LIV și LV: 1791, și în fine prin art. d. l. XLIII din 1868.

Considerând în fine, că cetățenilor nemaghiari ai acestei țări li s'a garantat s'erbătorească dreptul ași dezvoltă cultura națională în memorabilele adrese a dietei ultime transilvănene din anul 1865 și în special în rescriptul prea înalt, ce a urmat acelor adrese: onorata casă să decidă, că după proiectul de lege referitoriu la scoalele medii ar trage după sine continuarea unui studiu didactic de dezvoltare încă neîncheiat, ar încătușa multilateralitatea reciprocă salutară a culturii în măsuri luate de stat, pe când ministeriul de instrucțiune cu toată experimentarea de până acum n'a fost în stare a crea în scoalele de sub dispozițiunea sa o stare numai în câtva deamnă de imitat;

După ce proiectul estinde dreptul de supraveghere al statului preste măsura legală și necesară, ba în unele direcțiuni îl schimbă chiar în un drept de dispozițiune vătămând astfel autonomia bisericilor;

După ce acest proiect jignesc și nimicesc chiar dreptul legal al cetățenilor nemaghiari referitoriu la dezvoltarea culturii proprii naționale parte în mod direct, parte prin consecințele dispozițiunilor intenționate;

Proiectul de lege referitoriu la scoalele medii nu se primesce de basă la debateră specială.

Subscriși: Ios. Gull, Guido de Bauszner, Ios. Bacon, Henrich Kästner, Christof Gusbeth, Carol Wolff, Samuil Dörr, Carol Graffius, Ioan Imrich, Edmund Steinacker, Ioan Kayser, Ioan Hofgräff, Vilhelm Wenrich, Adolf Zay.

Mai vorbesce Latinovics, un popă catolic, negreșit rutean de origine, dar maghiarisat, care găsesce că d. Trefort este om foarte liberal și că proiectul său conține soluțiunea cea mai dreaptă în

interesul statului. (Mamelucii aplaudază și strigă „Eljen“ bărbătesce) După aceea urmează la cuvânt.

Dr. Carol Wolff (Sas din Ardeal) dice: S'emi arate d. ministru Trefort în Ungaria un ținut, unde cultura s'ar afla în un grad mai mare ca la Sasii din Ardeal. Ministrul dă sfat Sasilor că prin dezvoltarea industriei de fabrici să copleșească pe Români, dară din nenorocire nu arată mijloacele, prin cari s'ar pute crea o ast feliu de industrie. Din cauza apăsării contribuțiilor celor mari, din cauza urmărilor celor rele, ce le-a avut tractatul comercial și vama încheiată cu România și din cauza executării rele a celui tractat, emigrară, ca și Secuii, o grămadă de meseriași Sasi în România, unde ce-i drept, deveniră mari și bogați industriași. Sasilor nu le e teamă, dacă țările streine vor cunoasce stările unguresci mai de aproape. Ori cine va judeca nepreocupat nu se va mira de atitudinea Sasilor, ci de politica ministrului, care mână apa pe moara României, slăbesce puterea vitală a Sasilor și îi omoară prin experimente de transfusiune. Aserțiunea ministrului, că Sasii nu voesc să învețe unguresce, nu e adevărată. Sasii învață unguresce și se luptă numai în contra maghiarisării. Otto Herman a fost mult mai tiner decât ministrul, căci el cel puțin a spus-o limpede, că până peste dește ani nu nu va mai fi nici o școală secundară, în care să nu se propună numai în limba maghiară. A mai adaus că și în Ungaria să se aplice recepta lui Bismarck, care se aplică în Elsația, Lotaringia și în Posen. Dar relațiunile Germaniei nu se pot asemăna cu ale Ungariei. În Germania sunt 42 de milioane de Germani, față cu 3 milioane de altă naționalitate.

În Ungaria maghiarismul este în mare minoritatea față de celelalte naționalități. A aplica instituțiunile unui stat omogen și care are numai o limbă, într'un stat cu mai multe limbi este un lucru foarte periculos. Lotaringia și Elsația au cucerit-o Germanii cu armele, pe când pe Sasi i-au chemat regii unguresci în țeară garantându-le drepturi.

Germanii se poartă cu populațiunile din Elsația și Lotaringia astfel, încât naționalitățile din Ungaria ar fi bune bucuroase, când ar întimpina din partea guvernului unguresc o astfel de tractare. În cercurile franceze din Lotaringia este limba franceză în comună la instanța primă, pe când Sasul din Sibiu nu se poate apăra în cauze criminale la tribunal în limba sa proprie. Chiar în Berlin se află o biserică franceză și un gimnasiu francez, pe când în Budapesta, unde sunt 120,000 de Nemți, nu se mai află nici o școală primară nemțiască. Sasii și astăzi sunt gata să sacrifice sânge și bani pentru stat, numai un lucru nu l'ar sacrifica pentru toate comorile pământului adecă naționalitatea lor germană. (Mișcare).

În ceea ce privește proiectul de lege am trei considerațiuni în vedere: autonomia confesională, egala îndreptățire a naționalităților și siguranța statului. Proiectul acesta de lege, este în toate privințele neadeverat: cu toate că el asigură, că nu jignesc autonomia confesională, o desființează cu totul. Sub cuvânt de a regula inspecțiunea supremă a statului, care consistă numai în dreptul negativ al statului, proiectul acesta dă ministrului dreptul de dispozițiune pozitiv, care se estinde până la dictatura absolută. Ministrul Trefort la 1861 a condamnat omnipotența statului și acum proiectul său vrea să introducă omnipotența statului în scoalele confesionale. Ministrul după acest proiect are dreptul de a decide din fie-care studiu, ce să se învețe și cât să se învețe. Așa îi ar pute veni pofta într'o bună dimineața să casseze din limba latină pe Tacit, din cauză, că el descrie decadența unui imperiu mare, descrie enervarea spirituală și morală a cercurilor conducătoare și arată sentimentele cele sclavice ale curtenilor. D. Trefort ar pute dice, că lectura lui Tacit impuținează autoritatea guvernului. Ministrul poate opri și pe Salustiu, căci acesta pune în gura lui Jugurta cuvintele, că în Roma toate sunt venale. — În privința scoalelor confesionale nemaghiare își rezervă ministrul dreptul de a determina planul și orariul pentru limba maghiară. Abstragend dela limba de învățământ mai cuprinde proiectul multe dispozițiuni tutelare pentru scoalele confesionale nemaghiare. Scoalele confesionale trebuie să trimită manuscrisurile, după cari au propus profesorii, la ministeriu, ca să le vadă și să le controleze. Ministrul voiesce să pătrundă în toate secretele.

A-ți concentrat toată puterea, acum voiți să concentrați și mintea din toată țeara, pe care cereți să o cedeze toate capacitățile ministeriului și să nu mai rămă în țeară decât mintea mărginită de sus prea plecat. De aceea stabilește proiectul de lege și numărul oarelor scolarilor și a profesorilor din clasele superioare s. a.; de aceea se cere și subscrierea comisariului ministerial la testimoniile de maturitate (bacalaureat), care prin veto al său poate

trânti întreaga clasa de maturisanți, dacă după opiniunea sa individuală instrucțiunea nu și a ajuns ținta. Acești comisari sunt adevărați comisari de asentare, cari vor recruta în viitoriu inteligența întregii țări. Puterea nemărginită comisarială deschide drumul la abuzuri, și se pot întâmpla și aici abuzuri, ca la comisuniile de asentare militară, căci elemente á la Pausz pot fi numiți nu numai vice-comiți, ci și comisari pentru esamenele de maturitate. (Oho! în dreapta.)

De autonomia confesională abia mai poate fi vorba, dacă avem în vedere dispozițiile privitoare la esamenele de calificațiune ale profesorilor. Cel ce voiesce să se facă profesor trebuie să studieze patru ani la universitate și preste aceasta trebuie să mai petreacă un an de studii la universitate sau cu prelegeri practice și abia după aceea i este conces de a se insinua la esamenul de calificațiune unguresc în Cluj sau în Pesta. În urma acestei perioade lungi și costisitoare de studiu se va nasce o lipsă de profesori, mai ales pentru institutele confesionale căci candidații cei mai harnici vor concurge la posturile mai bine dotate ale scoalelor de stat și pentru scoalele confesionale vor rămâne numai cei mai slabi și și aceștia nu vor fi în număr de ajuns. Multe din scoalele protestante vor înceta prin urmare de a mai fi ear' spre durerea contribuabililor și spre bucuria cumpărătorilor rentei de hârtie ungare, statul va trebui să înființeze în locul lor nouă gimnasii și școli reale.

Proiectul de lege amenință mai tare scoalele protestante, pentru că mai ântăiu protestanții din Ungaria sunt mai săraci decât biserica bogată catolică, apoi proiectul dă gimnasiilor călugărilor catolici privilegiul, de a primi ajutoare și dela o putere străină, interdicie însă scoalelor protestante și celor de alte confesiuni de a primi contribuiri din afară. Dar tocmai scoalele protestante au lipsă de ajutoriu din afară și au și primit mai înainte asemenea ajutoare, ca la 1857, când cu concesiunea Regelui Prusiei s'a făcut o colectă pentru protestanții din Ungaria și pentru scoalele din Schemnitz, Oedenburg, Kecskemét s. a. Ce se va face cu fondurile scoalelor protestante, ce vor fi închise? Negreșit că ministrul le va împreuna la un loc și va înființa din ele scoale de stat, cari vor sta imediat sub conducerea sa și se vor instrăina astfel de cătră confesiunea protestantă.

Aceasta se presimte și din dispozițiunile privitoare la averea scoalelor ce se vor închide în urma unor scăderi morale și a unei „direcțiuni inimice statului“. Nicăiri nu se spune în proiect, ce se înțelege sub „direcțiune inimică statului“, ci ministrul are puterea discreționară de a stabili singur cazul acesta. El are o alegere bogată. În secolul al 17-lea era „evangelic“ sinonim cu „inimic statului“. Astăzi se consideră ca dușman statului acela, care are antipatiă contra maghiarisării; mulți țin și pe German de inimic statului, dacă nu se maghiarizează de bună voie, și din cauza aceasta pot fi închise și puținele institute germane, câte mai există. Dar poate veni un timp, în care Maghiarii să fie considerați de inimiți, ear' Slavii și Românii de amici ai statului. (Reprobări).

Dr. Carol Wolff (continuând)... Dispozițiunea aceea a legii, care pretinde, că profesorii să facă examen de calificațiune în limba maghiară înaintea unei comisuni universitare, va aduce cu sine ca candidații de profesură să-și facă studiile lor numai la Universitățile din Pesta și din Cluj. Dară nici la Universitatea din Pesta, nici la cea din Cluj nu se află o facultate teologică protestantă, pe când profesorii protestantici după organizațiunea bisericii protestante din Ungaria, trebuie să fi absolvat teologia. Din aceasta ar urma ca biserica protestantă să despartă școala de biserică, așa ca prin izolarea parohiei se va frânge puterea internă a protestantismului în Ungaria. Din autonomia protestantă nu mai rămăne, decât o umbră. Această autonomie a fost răscumpărată în Ungaria cu mult sânge scump. Acuma se o sacrificăm unui absolutism ministerial, care din an în an ia dimensiuni tot mai mari prin toleranța din an în an mai mare a majorității dietale.

Este un lucru cunoscut, că autonomia protestantă a fost fortăreața cea mai puternică în timpurile trecute pentru întreaga naționalitate maghiară. Voiți să dărâmați această cetățuie acuma, pentru că credeți, că statul maghiar și naționalitatea maghiară este asigurată pentru toți vecii? Aceasta este optimismul cel mai periculos. Într'o bună dimineața ne am pute pomeni cu un rășboiu mare și o singură pierdere mare ar pute curăți pe ministri, toată majoritatea dietală și cu toți comisarii. Acum pentru un blid de linte voiți să sacrificați autonomia protestantă, numai de aceea, pentru că între 179 scoale secundare se mai află 15, în cari limba de propunere nu e cea maghiară și pentru aceea voiți să le maghiarisați.

Proiectul acesta de lege face servicii numai maghiarisării, desconsideră legea de naționalitate din 1868 și cele mai elementare drepturi omenești. Tendința lui este de a desvolta numai inteligența maghiară, eară inteligența nemaghiară a o desconsidera. După proiect au numai confesiunile dreptul de a determina limba de propunere în scoalele lor, ear în scoalele întemeiate de municipii, comune, societăți și de persoane singuratică determină limba ministrul. Acesta este un absolutism nemai pomenit, care voește să împedecă înființarea de scoale nemaghiare. Guvernul maghiar n'a ridicat până acum nici măcar o singură școală nemaghiară, cu toate că legea dela 1868 îl obligă la aceasta. Proiectul mai violează și dreptul confesiunilor de a și stabili singure limba de propunere în scoalele lor, de oare ce pretinde ca un studiu obligat, limba și literatura maghiară, să se propună în clasele superioare unguresce și examenul de maturitate din acest obiect să se depună în limba maghiară: afară de aceasta ministrul a declarat în comisiunea pentru instrucțiune, că cu timpul va pute merge și mai departe (Strigări în stânga: foarte bine!)

Dispozițiunea, că esamenul de calificățiune ale profesorilor să se depună în limba maghiară are asemenea de scop numai și numai maghiarisarea scoalelor nemaghiare. Prin aceea că vor fi siliți a depune esamenul unguresc candidații de profesorii Sasi vor fi de fapt excluși dela cercetarea universităților germane.

Între cele 15 scoale secundare nemaghiare se află una sârbescă, cinci românesci*) și două germane (ale Sasilor din Ardeal) Se poate prin urmare susține, că actualul proiect de lege e îndreptat în prima linie în contra institutelor germane ale Sasilor. Aceasta nu e decât o continuare a noii politici de instrucție unguresci, care dela anul 1860 a maghiarisat 19 scoale secundare germane în Ungaria și 471 scoale populare germane, așa că chiar și Slovacia au mai multe scoale populare primare de cât Nemții. Ministrul spriginesce planurile de nimicire a scoalelor cu limba germană, și față cu împunerea scoalelor primare germane laudă în raportul său oficial (al 11-lea) patriotismul Nemților din Ungaria. Protestez în contra manierei de a declara de nepatrioți pe aceia, cari țin cu credință la limba lor maternă. Prin aceasta cea mai mare imoralitate se declară de principiu de statul unguresc. Maghiarii se află în cea mai flagrantă contradicție, căci de o parte ei condamnă cu tot dreptul pe acel Maghiar, care și reneagă naționalitatea, de altă parte însă laudă pe renegații germani sau slavi ca pe nesce buni patrioți. Apărătorii cauzei Nemaghiarilor stau pe o basă morală, ca Maghiarii odinioară, când se aflau în strimtoare. Prin imoralitatea, cu care se propagă renețatismul, se provoacă și cu ocaziunea ocupării posturilor reul, după care nu decide adevărata capacitate, ci zelul de a vorbi unguresce și de a purta nume unguresci, precum d. e. un ordin al direcțiunii forestiere a provocat nu de mult pe toți impiegații nemaghiari, ca să și lepede numele de familie și să adopte nume unguresci. Aceasta este unul din isoarele corupțiunii, de oare ce zelul de maghiarisare servește de multe ori ca pretext de a acoperi fapte rele.

Naționalitățile nemaghiare se ved împinse astfel într-o situațiune desperată. Ele nu învață, decât cel mult a se teme de stat, temerea însă n'a putut susține pentru durată încă nici un stat. Popoarele se ved constrinse de a dori să le vină un mântuitoriu, și existența statului este pusă toată pe cartea unei singure bătălii. Eu doresc, ca statul să existe; dar politica actuală de naționalitate a regimului maghiar a adus deja relele ei fructe, pentru că monarchia n'are curagiul de a primi nici măcar provocarea micului Muntenegru.

Proiectul de lege trecē la ordinea zilei și pe ste legile religioase garantate prin legea de uniune dela 1868 fără a le aminti măcar cu un cuvânt. Corpurile legiuitoare primind acest proiect ar păși pe drumul revoluțiunii și ar crea legi fără valoare. Și din cauza aceasta nu primesc proiectul de lege, și susțin motiunea prezentată de către deputatul Gull. (Mișcare în dreapta.)

Michail Zsilinsky dīce: Cuvântarea dlui Wolff a făcut asupra mea impresiunea, ca și când ar fi fost calculată, ca să o cetească mulți afară din parlament și afară din țeară (aprobări) Mai cu samă partea din urmă, unde vorbește despre maghiarisarea impusă cu forța, voește să ducă în eroare pe aceia, cari nu cunosc starea lucrului (aprobare viuă). Eu am ocaziune a veni în contact cu diverse naționalități. Ținutul meu stă sub aceleași legi, cari sunt valide și în Transilvania, unde se află frații Sasi, și totuși nu aud pe nimene în acel ținut să se plângă

că nu i ertat, să se folosească în biserică și în școală de limba sa maternă. (Oare ce colț al țerei fericit să fie acela, unde judecătorii de ași înțeleg românesce? Țăranul nici nu se poate apăra, decât în limba sa maternă, dar cine l înțelege? Hic Rhodus, hic salta! — Red.) Antevorbitorul în aserțiunile sale face astfel de exagerațiuni în privința aceasta, în cât nu putem să nu-i dăm un răspuns (Audiți! Audiți!) Noi nu pretindem, ca toți să vorbească aceeași limbă; noi nu impunem nimănui limba statului; ci noi pretindem că aceia, cari trăesc aici, cari voesc posturi și pâne să se poată înțelege unii cu alții, și dacă nu sunt de o limbă cu noi, totuși cu privire la patriotism să simta cu noi pe basai nteresului comun. (Aprobări vii). Eu n'am aflat în istoria Ungariei nimic despre acea dominațiune de rasă, despre acea intoleranță, despre care se plânge Wolff. Densul nu va pute arăta nici o lege ungurescă, care s'ar basa eschisiv pe dominațiunea de rasă și care ar asigura rasei maghiare un astfel de drept, care n'ar fi acordat în aceeași măsură și celorlalte naționalități.

Wolff: Proiectul de față, (Mișcare mare: audi!)

Zsilinsky continuând împretinească-se Sasi cu ideea de stat unguresc, care în toate împrejurările trebuie să domineze în țeară, împretinească-se cu acea idee, că toată gloria trecutului acestei națiuni, că toată speranța viitoriului lor și toată reminiscența epocii, când se luptau în contra Turcilor și Tatarilor, sunt legate cu acea idee, că ea s'a luptat numai ca națiune maghiară, ba chiar și acum ca atare are o mare însemnătate între celelalte naționalități ale Europei.

Wolff dīce, că nu e nici o minune, că naționalitățile sătule de vecșățiuni doresc un mântuitor. Dacă prin aceea antevorbitorul a înțeles o salvare din afară, atunci e proclamată revolta pe față (strigăte în stânga extremă: trădare de patrie!) Nu va fi bine, ca discuțiunea să trecă pe terenul acesta și relațiunile noastre să se înfățișeze în strâinatate astfel, încât să devenim obiectul urei (strigăte: asta nu le va succede). Sper că nu le va succede. Eu nu ved nici de cum pericolele, ce s'au descris în proiectul acesta din contră numai prin acest proiect se poate implini misiunea culturală a națiunii maghiare. Ași avē multe de a dīce la paragrafele speciale, dar trecēnd peste ele primesc proiectul de basă pentru discuțiunea specială. (Aplause în dreapta)

Coloman Thály: combate punct de punct toate atacurile făcute de ministrul Trefort asupra protestanților și arată că drepturile protestanților a fost o bastiune, care nu trebuie dărîmată, că constituțiunea ungară nu e atât de tare, încât să nu-i poată face bune servicii, această bastiune la vreme de nevoie, când vor mai veni oameni crudeli ca Basta și ca Caraffa. Arată, că la protestanți profesura cu preoția sunt strēns legate și de aceea să nu le răpească dreptul de a și forma și examina ei pe profesorii lor. Candidatul protestant, care va avē să facă examen din istorie și din filosofie înaintea comisiunii de stat se află în cea mai mare perplexitate, căci în institutele de stat se falsifică istoria Ungariei în favoarea Vienei. Dacă candidatul ar numi pe Rákotzi și pe Tököly eroii libertății, de sigur ar căde înaintea acelei comisiuni. Aceasta direcțiune „aulică“ merge atât de departe, că propunēnd la Universitate un profesor acest capitol din istorie a fost spionat de către ministru.

Deputatul Wolff are dreptate, dacă dīce că ministrul nu va concede pe Tacit în scoale; junimea noastră de aici va trebui din potrivă să cetească opurile S. Ignaf de Loiola. (Ilaritate) și din clasicii vechi li se va da în mână numai „liber amorum“ (cartea amorului) a lui Ovidiu. Ipocrisia și poftele triviale mână în mână (mișcare.) — Junii nostri unguri protestanți au cercetat în totdeauna academiile strēne spre binele patriei, proiectul le pune acum piedecă și la aceasta.

Vē aduc aminte dlor că pe steagul lui Rákotzi pe lângă devisa „pro Deo“ era scris „pro libertate et pro patria“. E pocit, dacă pe băncile guvernamentale se pronunță acest nume: nu vē atingeți cu mâinile voastre necurate de mormintele dela Rodosto și asiguri pe d. Hegedūs, că marele lui măestru Tisza nu va muri în Rodosto. (Ilaritate. Aprobări în stânga.)

După aceea arată cum Rákotzy, care a fost un bun catolic, s'a luptat totuși pentru libertatea protestanților, care voește să o nimicească guvernul de ași. „Totul nu e decât un atac mascat al prelaților catolici contra noastră. (Ilaritate și reprobari). Mie mi se pare, că proiectul vine dela clerul catolic, care a ținut conferențe secrete cu dl Tisza. Vocea este vocea lui Iacob, mâinile însă sunt ale lui Esau (Ilaritate). Nu primesc proiectul. (Aplause în stânga extremă.)

Urmează la cuvânt Stefan Rakovszky. El arată că partida liberală nu privesc afacerea din punct de vedere mărginit confesional, ci dintr'un punct de vedere mai înalt, unde descebirile între confesiuni înceată. (unde se topec toate în căldarea maghiarismului? — Red.) Națiunea maghiară tocmai, pentru că e mică trebuie să stăruească, ca în toate scoalele ideea de stat și limba maghiară să fie predominantă. (Aplause generale) Trebuie să se creeze o inteligență patriotică, care să nu mai abuzeze cu cărți de școală tendențioase. Dar chiar dacă proiectul ar restringe drepturile confesiunilor, întreb, n'am ajuns încă la punctul, ca să ne avēntăm la o idee mai înaltă? Școala trebuie să ne fie un mijloc spre a asigura viitoriul Ungariei. Vorbitorul declară între „Eljenuri“ repetite, că primesc proiectul.

Géza Lükö pledează în contra proiectului. El dīce, că pretensele agitațiuni inimice statului în unele scoale confesionale nu îndreptățesc pe guvern a se amesteca în autonomia scoalelor confesionale, căci statul are puterea de a se opune acelor agitațiuni și de ale combate cu succes pe altă cale. El nu primesc proiectul. (Aprobări în stânga extremă.)

Ferdinand Mészáros găsesc, că proiectul este încă prea moderat, că mai ales despre cărțile didactice vorbește numai în trecut. I place însă mult esamenul de maturitate și de calificățiune unguresci: de aceea primesc proiectul.

Ludovic Mocsáry se ocupă numai cu partea juridică a proiectului. El citează legile școlare din 1791 și un rescript regesc din 1819, după care institutele protestante trebuiau să raporteze în fiecare an la guvern. Aceasta se înțelegea sub „*jus supremacie inspectionis*“. Proiectul de față stabilesc însă o ingerință periculoasă în afacerile școlare. După aceasta arată meritele bisericesci protestante pentru cultură și libertate în Ungaria. Protestantismul și patriotismul sunt la noi nedespărțibili, și protestanții au întrecut totdeauna pe celelalte confesiuni în iubirea de patrie. (Reprobari șgomotoase.) Catolicii sunt mai bogăți, au fonduri, protestanții sunt sēraci, să li se lase cel puțin libertatea ce o au din vechime. — Aserțiunile referentului despre defectuoasa creștere în scoalele protestante o respinge.

După proiect toate scoalele secundare vor ajunge în ghiațele statului; el vatămă și egala îndreptățire a confesiunilor. A trebuit să vină un ministru-președinte protestant, spre a nimici autonomia protestanților. (Mișcare.) Acest proiect este frate de cruce cu patenta lui Thun. (Mișcare. Strigări e încă și mai rău!). Tisza și Trefort voiesc ca și Leo Thun să nimicească casa, puterea și drepturile protestanților (hoho! în dreapta). Nu pot sci, cum se vor apăra protestanții contra urmărilor acestui pas. Sigur este însă, că trei milioane de cetățeni ai patriei sunt ași foarte amăriți. Nu primesc proiectul. (Mare șgomot, aplause în stânga extremă.)

(Va urma.)

Nr. 1883 Scol.

Prin emisul înaltului ministeriu reg. ung. de culte și instrucțiune publ. ddo 22. Februarie n. 1883 Nr. 5683 se escrie concurs pentru următoarele stipendii vacante din fundațiunea Beșanjană.

a) un stipendiu a 100 fl. anuali pentru o elevă dela vre-o preparandie de învățătoreasă din patrie;

b) trei stipendii de câte 100 fl. anuali pentru ascultători la vre o preparandie de învățători din patrie.

La stipendiile aceste pot concurge eleve și elevi preparandiali fără deschilinire de confesiune, și anume cei dela preparandiile de stat prin direcțiunea acestora, ear cei dela preparandiile confesionale prin autoritățile superioare (consistoriile eparhiale) concerninte, fiind a se alătura la cererea concursuală: estras din matricula botezaților, testimonii despre ante-studii, atestat despre purtarea morală a concurentului și legitimare despre starea familiară și materială a aceluia.

Cererile astfel instruite sunt a se așterne la preparandiile de stat prin consiliul direcțional, la cele confesionale prin autoritatea superioară concernintă până la 30 Martie st. n. a. c. direct la curatorul fundațiunii de Rudnyánski Ferencz în Budapesta.

Aducēndu-se aceasta la cunoscința elevilor și elevelor de confesiunea greco-orientală dela ori ce preparandie se înseamnă în sensul statutelor fundaționale concerninte spre orientare:

a) că în privința legitimărei despre starea familiară și materială e de a se arăta prin certificat dela antistia politică concernintă pozițiunea socială (caracterul) a părinților; starea lor materială, așa dară nu atestat de paupertate, eventual repausarea acelor: apoi numărul pruncilor acelor și dacă suplicantele sau vre un frate al aceluia are vre un stipendiu sau ajutoriu.

*) Românesci sunt șese: 5 gimnasii și o școală reală în Brașov. Red.

b) Purtarea morală e de a se atesta și din partea direcțiunii institutului, la care studiază.

c) Cererea concursuală e a se așterne în limba, maghiară, ear acuselor aceleia estradate în altă limbă e a se alătura traducere maghiară autenticată.

d) Cererile neinstruite în modul acesta nu se vor lua în considerare.

Elevii din despărțământul pedagogic al seminariului Andreian au așterne cererile lor adresate către susnumitul curator la acest consistoriu până la 13/25 Martie a. a.

Sibiu 23 Februarie (7 Martie) 1883.

Dela consistoriul arhidiececan gr. or.

Varietăți.

* (Convocare.) Adunarea generală ordinară a „Societății române de lectură din Sibiu” se convoacă prin aceasta pre Duminecă 25 Martie st. n. 4 oare d. m. în localul reuniunii.

Sibiu, 18 Martie st. n. 1883.

Directorul.

* (Împunsătură improvizată. După „Egyetértés” și „P. Napló” a cerculat prin o mulțime de țiare următoarea întâmplare. De un timp oare care în coace mai mulți membri ai casinei din Budapesta se întâlneau seara la contele Teleki, care pătimind de un picior, era silit să șadă acasă. Sâmbătă a fost săptămâna, era seara între 10—11 oare un oficer de onvești ia de pe părete un cuțit lung de vânat îl privește și privindu-l (după Egyetértés îl implântă din întâmplare baronului Atzel în pân-tece. „P. N.” înfățișează lucrul altfel: amintesc și de butelii cu șampan și apoi adauge, că oficerul ar fi ținut baronului: „Nu striga așa tare că îți implânt cuțitul în pân-tece” Baronul a răspuns glumind: „implântă!” ceea ce oficerul a și făcut, implântându-l 3—4 centimetri. Un medic a fost la îndemână și îndată a legat rana baronului. Se dice că rana nu e periculoasă, dar vre-o câteva săptămâni pacientul tot va trebui să zacă în casele contelui Teleki.

* (Regele și regina României) spun diarele bucureștene, că au plecat Duminecă de-a dreptul la Italia. Părechia regească a închiriat vila Pallavicini la Pegli depărtare de șapte oare de Nizza spre meadă noapte dela Genova.

* (Denumiri în armata română.) Generalii Cernat, Racovița, G. Angelescu și A. Angelescu vor fi denumiți comandanți la cele patru corpuri, cari se vor crea în urma organizațiunei armatei. — Mai de parte se dice că colonelii: Dabija, Dunca, Barotzi, Falcoianu, C. Budisteanu, C. Pilat, H. Arion și Pencovici vor fi denumiți generali.

* (Esplosiune.) În Londra a explodat în 14 Martie n. la 9 oare seara o bombă de dinamit în palatul Westminster, unde se află birouri ministeriale. Oameni nu s'au periclitat. Mai multe încăperi sunt dărâmate cu totul. Ferestrele, din apropiere de jumătate de mil în diametru sunt zdrobite la toate casele. Detonațiunea a fost ca dintr'un tun de nouă tone și s'a auzit în departare de miluri. — Diarele engleze presupun că este fapta unui fenian. S'a pus 1000 punți st. premiu pentru cel ce va descoperi pe făptuitor.

Tragerea loteriei de expozițiune din Triest.

(Urmare.)

Diua a șesea de tragere. Câștiguri în valoare de 25 fl. 327385 653825 1987248 894797 602754 1534814 727632 683749 1429822 979784 288110 1442832 1451383 783303 1063328 809425 652250 1361021 1871992 373560 967911 47772 463419 14343 127127 558795 203459 23939 84182 1173608 809930 82169 656062 1018214 153116 1658248 1273403 994185 1023944 121830 1896795 965121 1590133 307399 1917126 1443859 1348683 1038510 41584 1467912 701011 909427 958570 1274666 1782819 198152 989158 856172 1848230 1516904 1357478 1380290 762740 147326 929682 202024 79329 237582 1469382 1049291 1684473 1481499 1097126 757840 1864161 1187439 632888 38895 133478 1772122 1937137 49054 1357226 875348 1739518 1612843 516668 1745811 1237942 1195251 457984 599887 1327255 1077209 1154897 1122975 1661443 1774716 77151 1207998 1169913 44703 189115 1528999 1212329 210738 707085 1178894 672783 1085526 165591 839310 1840394 1177241 1064784 1961774 1614485 1917503 1607281 1154971 691352 1112654 867863 84795 1661453 1757830 371592 1620876 1647425 1008740 1992328 157073

432868 487245 69766 1857254 1067868 191604 47055 97221 1477816 825812 1597169 607841 617005 1236017 1334085 507119 1649764 1263722 208056 448797 307932 1369837 349570 1707784 607596 1547863 321747 199961 617417 1614883 1517682 1475192 407114 1036973 1443387 39842 1372924 285508 812532 751183 1724095 380266 1907146 1107905 336955 175866 629503 47222 955846 941518 112686 898455 379535 222594 607615 1249927 652458 1036003 cu numerii aceștia s'a terminat tragerea câștigurilor oficiali. Se mai scoaseră încă 62 numeri pentru obiectele donate de esponenți; numerii sânt aceștia: 750728 420600 289615 1173437 332138 367824 1890407 1549523 1412517 1384202 1281273 32121 761596 699397 757125 1629323 1670102 1219587 945409 1952258 1177084 1567770 19082 377154 1464071 1588756 1787026 767598 417040 1364427 450048 1277860 317739 1490143 276395 59364 1152872 574677 1807717 940423 67244 4626 367990 120651 109785 897440 1387427 1639239 1717499 1907200 1317869 1617231 757089 77504 702159 969086 1567416 407882 252780 509664 580165 527982. Cu aceasta se termină întreg actul de expozițiune. Câștigurile se eliberează pe lângă predarea sorților.

Loterie.

Mercuri 14 Martie n. 1883.

Buda: **39 70 8 13 67**

Bursa de Viena și Pesta.

Din 17 Martie n. 1883.

	Viena	B-pesta
Renta de aur ung. de 6%	119.50	120.10
Renta de aur ung. de 4%	87.30	88.60
Renta ung. de hârtie	86.30	86.30
Imprumutul drumurilor de fer ung.	135.50	135.75
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient. ung.	91.20	91.25
II emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient. ung.	95.50	95.50
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	98.75	95.—
Obligatiuni ung. de rescumpărarea pământului	97.50	97.50
Obligatiuni arbariale croato-slavonice	100.—	100.—
Obligatiuni ung. de rescumpărarea țecimei de vin	96.—	95.75
Sorți ungurești cu premii	116.—	98.75
Sorți de regularea Tisei	109.50	109.75
Datorie de stat austriacă în hârtie	77.90	78.30
Datorie de stat anstr. în argint	78.30	78.50
Renta de aur austriacă	97.65	97.75
Sorți de stat dela 1860	131.20	131.—
Acțiuni de bancă austro-ung.	831.—	832.—
Acțiuni de bancă de credit ung.	312.50	312.50
Acțiuni de credit austr.	311.90	311.20
London (pe polița de trei luni)	119.75	119.70
Strisuri fonciari ale institutului „Albina”		100.80
Galbin.	5.64	5.62
Napoleon	9.48 ¹ / ₂	9.49
100 marce nemțesci	58.50	58.50

Nr. 243 1882.

[378] 1—3

CONCURS.

Pentru întregirea parochiei de a III-a clasă: Brățalariu cu filia Bretea română, în protopresbiteratul gr. or. al Hațegului, se deschide concurs cu termenul de 30 zile dela prima publicare în „Tel. Rom.”

Emolumentele sânt:

a) Dela parochia Brățalariu:

1. Folosirea a 1¹/₂ jug. pământ arătoriu și fânaș;

2. Dela fie-care fum de casă în număr de 70 fumuri câte o ferdelă măsură de 30 litre cucuruz sfârmit în boambe.

3. Dela fie-care fum de casă câte o ți de lucru și

4. Stolele statorite în sinodul parochial la 23 Maiu 1882.

b) Dela filia Bretea română.

5. Folosirea cimiteriului și 400 stângini cuadrați pământ arătoriu;

6. Dela fie-care fum de casă în număr de 40 fumuri câte o ferdelă de 30 litre cucuruz sfârmit în boambe;

7. Dela fie-care fum de casă câte o ți de lucru;

8. Stolele îndatinate, statorite în sinodul parochial la 30 Maiu 1882.

Doritorii de a ocupa postul acesta au ași așterne la subscrierul suplilelor lor instruite conform prescrierilor „statutului organic” și a regulamentului pentru parochii, până la termenul sus amintit.

În conțelegere cu comitetul parochial, Hațeg în 3 Martie 1883.

Ioan Rațiu m. p.,
protopresbiter.

Nr. 24

[381] 1—3

CONCURS.

Pentru stațiunea vacantă de paroch în Restonea și filialul Polăți, în conformitate cu ordinațiunea consistorială dto — 2 Decembre 1882 Nr. 4095 B. — se escrie concurs cu termenul de 30 zile dela prima publicare.

Emolumentele sânt

a) Dela 112 fsmilii a. 2 fl v. a. 224 fl. v. a.

b) dela 29 familii a 1 fl. 29 fl v. a.

c) dela 42 familii câte o ți de lucru a. 50 cr. 21 fl. v. a.

d) Venitele stolari 60 fl. v. a. — Suma 334 fl. v. a.

e) Lemnele de foc trebuincioase și prospect de a se îmbunătăți salariul parochului din interesele anuali a unui deposit de 100 fl. v. a. ce se administrează de către Prea veneratul Consistoriu Arhidiececan.

f) Lipsind superedificatele parochiali; până la edificarea acestora parochul respectiv se va încuarta în scoala din matra Restoșnea.

Petenții vor ave a subșterne suplicele concursuali instruite în sensul statutului organic și al regulamentului pentru parochii la subscrierul în Idicel, posta ultimă Reghinul săsesec.

Oficiul protopresbiterat gr. or. Tractul Reghinului.

Idicel 19 Februaru 1883.

În conțelegere cu comitetul parochial

Galaction Șagău m. p.,
protopresbiter.

Nr. 257

[383] 1—3

CONCURS.

Devenind vacantă stațiunea de paroch în Ciubanca mare, protopresbiteratul Deejului prin moartea fostului paroch Georgiu Miclea pentru întregirea acesteia se escrie concurs cu termenul de 30 zile dela prima publicare a acestui concurs în foaia arhidiececană „Tel. Rom.”

Emolumentele:

1. Porțiunea canonică dela 26 Jugăre fânaș, arătură și pășune clasa I. II. și III.

2. Dela 76 familii câte o ți de lucru cu palma.

3. Venitele stolari usitate în comună.

Doritorii de a concura după această stațiune de parochii, sânt avisați suplicele lor de concurs, instruite în sensul statutului organic, și a regulamentului congresual pentru parochii, a așterne până la termenul susindicat la subscrierul oficiu în Giurgești posta ultimă în Retteg.

Oficiul protopresbiterat gr. or. al tractului Deej. Cs: Giurgești 1 Martie 1883.

În conțelegere cu comitetul parochial gr. or. respectiv.

Constandin Bodea m. p.,
prot.

Nr. 5.

[382] 1—3

CONCURS.

Încunoscintându-se prin rezoluțiunea Prea Venerabilului consistoriu arhidiececan din 16 Decembre 1882 Nr. 4768 B. instituirea de capelan lângă neputinciosul paroch Dionisie Calefariu din Sărată, — pentru ocuparea acelu post se escrie concurs cu termenul de 30 zile dela prima publicare în „Tel. Rom.”

Emolumentele împreunate cu postul acesta sânt: jumătate din toate venitele parochiale, cari s'au ficsat prin comitetul parochial la 383 fl. v. a.

Doritorii de a ocupa postul acesta vor ave ași așterne petițiunile sale subscrierului oficiu protopresbiterat, instruite cu documentele recerute de statutul organic și regulamentul congresual pentru parochii până la termenul susindicat.

Avrig 24 Ianuarie 1883

În conțelegere cu comitetul parochial.

Vasilie Macsim m. p.,
adm. prot. Avrigului.

Nr. 59.

[384] 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de paroch în comuna Cărpiniș, protopresbiteratul Mercurii parochie de clasa III, se deschide concurs cu termenul de 30 zile dela prima publicare în „Tel. Roman.”

Emolumentele sânt.

a) Un fics în bani gata din casa alodială de 30 fl. v. a.

b) Folosirea a 5 părțile de pământ

c) Competințele stolari regulate dela 200 familii.

Toate acestea computeate în bani dau o sumă de 355 fl. 60 cr.

Suplicele de concurs instruite conform prescrierilor legii, sânt a se adresa

oficiului subsemnat până la termenul susindicat.

Mercurea în 28 Februarie 1883

În conțelegere cu comitetul parochial.

Ioan Droc m. p.,
adm. prot.

4/1883

[380] 1—3

EDICT.

Ioan George Goța din comuna Rêhëu de un timp îndelungat ș'au părăsit cu necredință legiuita soție Ioana n. Darabant tot de aci, pribegoesca în lume fără a se scîi locul ubicațiunei — se citează prin acest edict, ca conform decisului prea veneratului consistoriu arhidiececan din 16 Decembre 1882, Nr. 296 B. să se prezenteze au în persoană, sau prin un împuternicit înaintea subsemnatului for matrimonial în termen de 3 luni de zile dela prima publicare; căci la din contră, procesul urdit de muerea sa se va decide amăsurat legii și în absența lui.

Sebeș în 17 Ianuarie 1883.

Forul matrimonial gr. rês.

I. Tipeiu m. p.,
protop.

Nr. 1151 1883 civ.

[377] 1—3

Publicațiune.

Prin aceasta fac cunoscut, că în afacerea comasării generale a hotarului comunei Dârlos pentru începerea lucrărilor prealabile și cu deosebire pentru regularea reprezentanților părților, alegerea inginerului operativ și statorirea preliminarului de spese am pus termenul de 16 Aprilie 1883 la 9 oare înainte de ameați în fața locului în comuna Dârlos. La ce toți cei interesați sânt chemați cu aceea observare, că absența lor nu va împedea pertractarea.

În numele tribunalului reg. din Elisabetopol 3 Martie 1883.

(L. S.)

Székely Miklos m. p.,
jude esmis.

Se caută

un adjunct de notariu comunal. Să pretinde caracter nepătat, desteritate în oficiu și limba română, ungurească și nemțescă în vorbă și scrisoare perfect.

Salariu lunar 30 fl., cunștir și alte accidenții. Respectivul poate conta a fi ales în curând și vice-notariu comunal. A se adresa la notariul comunal în Banat-Ujfalu (Torontál m.)

[379] 1—2